

<https://doi.org/10.5559/di.34.1.04>

NEKI ASPEKTI SREDNJEGA DJETINJSTVA U HRVATSKOJ I DOBROBIT DJECE IZ RODITELJSKE PERSPEKTIVE

Marina KOTRLA TOPIĆ

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Marina PERKOVIĆ KOVAČEVIĆ

Klinički bolnički centar Osijek, Odjel za kliničku psihologiju,
Osijek, Hrvatska

Ana-Marija ČANGO, Tihana BRKLJAČIĆ, Lana LUČIĆ

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

UDK: 37.018.1(497.5):379.8

37.018.1(497.5):004.738.4

379.8-053.6(497.5)

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 24. listopada 2024.

Cilj provedenoga kvalitativnog istraživanja jest ispitati percepciju roditelja djece u srednjem djetinjstvu o važnosti te pozitivnim i negativnim stranama upotrebe digitalne tehnologije, njegovanja literarnog okruženja te bavljenja fizičkom aktivnošću za dobrobit djece, kao i percepciju razlika u roditeljstvu nekada i danas. U istraživanju je sudjelovalo 40 roditelja u 9 online fokus-grupa. Rezultati tematske analize pokazuju kako se sudionici slažu da sve tri vrste okoline imaju neke pozitivne utjecaje na dobrobit djeteta. Kada je u pitanju digitalna tehnologija, sudionici navode i određene negativne posljedice te određene poteškoće s kojima se susreću kada nastoje djecu uključiti u organizirane sportske aktivnosti. Kao razliku u roditeljstvu nekada i danas, ističu znatno veći nadzor nad djecom, kao i uključenost u organiziranje slobodnoga vremena. Dobiveni rezultati omogućuju kreiranje daljnjih kvantitativnih istraživanja roditeljske percepcije o važnosti okoline za dobrobit djeteta, kao i za kreiranje intervencija kojima se olakšava izlaganje djece pojedinoj okolini.

Ključne riječi: digitalna tehnologija, fizička aktivnost, literarno okruženje, dobrobit, kvalitativno istraživanje, roditeljstvo

Marina Kotrla Topić, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar,
Marulićev trg 19, 10000 Zagreb, Hrvatska.

E-mail: marina.kotrla.topic@pilar.hr

Srednje djetinjstvo definira se kao razdoblje od 6. do 11. godine te se opisuje kao prijelaz iz djetinjstva u adolescenciju (Del Guidice, 2014). Unatoč brojnim promjenama do kojih dolazi u ovom periodu, uključujući izvanredno važan trenutak u kojem djeca ulaze u obrazovni sustav i počinju pohađati osnovnu školu, istraživači upozoravaju kako je u usporedbi s ranim djetinjstvom i adolescencijom istraživački interes za srednje djetinjstvo znatno slabije izražen (Voss i sur., 2023; World Health Organization, 2020). U svojoj ekološkoj teoriji Bronfenbrenner (Bronfenbrenner i Ceci, 1994) naglašava važnost okoline za dječji razvoj te predlaže četiri razine okolinskih utjecaja: mikrosustav (obitelj, vrtić, škola), mezosustav (zajednička aktivnost različitih mikrosustava), egzosustav (šira okolina) te makrosustav (kulturalne specifičnosti, poput obrazovanja, religije, socijalnog uređenja). Unatoč tome što srednje djetinjstvo obilježava značajna promjena u obliku polaska u školu, a paralelno s time i jačanje važnosti vršnjaka, djeca u ovoj dobi još su uvelike ovisna o roditeljima i upravo je obitelj ona koja oblikuje okolinu koja izravno utječe na razvoj djeteta, čime se ističe potreba za sustavnijim istraživanjem različitih odlika razine mikrosustava te njihovih povezanosti s dobrobiti djeteta, u skladu s Bronfenbrennerovom teorijom. Primjerice, istraživanja pokazuju kako roditelji imaju ključnu ulogu kada je u pitanju dječja upotreba uređaja digitalne tehnologije (DT) te razvoj digitalne pismenosti (Dias i sur., 2016; Plowman i sur., 2008). Njihova percepcija digitalne tehnologije (DT) temelj je oblikovanja digitalnog okruženja u kojem njihova djeca odrastaju (Genc, 2014; Plowman i sur., 2008). Sličan princip vrijedi i za druge aspekte okoline – njegovanje literarnog okruženja te bavljenje fizičkom aktivnošću. Istraživanja pokazuju kako su obiteljski utjecaj i obiteljsko okruženje vrlo važni za razvoj pismenosti, bilo da je riječ o čitalačkim navikama (Torppa i sur., 2022) ili, primjerice, ljubavi prema čitanju (Strommen i Mates, 2004). Nadalje, istraživanja sustavno pokazuju i kako su pozitivni roditeljski stavovi prema fizičkoj aktivnosti snažno pozitivno povezani s navikama bavljenja fizičkom aktivnošću kod djece (Welk i sur., 2003).

Dosadašnja istraživanja o percepciji roditelja o važnosti pojedine vrste okoline provedena u Republici Hrvatskoj uglavnom su usmjerena na percepciju uloge DT te često na nešto mlađu djecu. U kvalitativnom longitudinalnom istraživanju percepcije DT kod roditelja djece predškolske i rane školske dobi, Kotrla Topić i sur. (2019a) pokazale su kako se roditelji najviše pribojavaju razvoja ovisnosti kod djece, negativnoga sadržaja s kojim djeca dolaze u doticaj te mogućnosti da upotreba DT-a oduzima vrijeme koje bi djeca provela u drugim aktivnostima. Od pozitivnih strana, roditelji su isticali razvoj digitalnih vje-

ština, pozitivan utjecaj na kognitivni razvoj i olakšavanje učenja te lakoću pronalaska informacija (Kotrla Topić i sur., 2019a). Mikelić Preradović i sur. (2016) pokazali su kako roditelji djece od 3 do 7 godina, što je dob koja odgovara prijelazu iz ranoga u srednje djetinjstvo, unatoč tome što prepoznaju potencijalne opasnosti upotreba računala za vlastitu djecu, smatraju kako djecu treba učiti uporabi DT-a, jer se tako razvijaju njihove digitalne vještine.

U pogledu stavova roditelja prema fizičkoj aktivnosti i njegovanju literarnog okruženja, prema našim podacima nedostaje sustavnih istraživanja, pa su dostupni podaci uglavnom iz istraživanja manjeg opsega, provedenih za izradbu diplomskih radova. Primjerice, Mikić i Matić (2021) navode kako dvije trećine roditelja djece od 10 do 12 godina smatra kako svakodnevna tjelovježba ima pozitivan učinak na psihofizički razvoj pojedinca. Iz istog istraživanja saznajemo da se nešto više od polovine roditelja slaže s tvrdnjom kako dodatno bavljenje sportskim aktivnostima roditelja i djece iziskuje nepotreban financijski i vremenski trošak, čime dobivamo uvid u moguće poteškoće s kojima se roditelji susreću u pogledu dječjega bavljenja sportom. Bešlić (2018), na uzorku nešto mlađe djece, također navodi kako velika većina roditelja djece od 3 do 6,5 godina smatra kako bavljenje sportom pozitivno utječe na zdravlje odraslih i djece, pomaže u razvoju motoričkih sposobnosti te jačanju samopouzdanja.

Kada su u pitanju stavovi roditelja o važnosti čitanja djeci od najranije dobi, Mišetić Marković (2021) zaključuje da više od dvije trećine roditelja djece predškolske dobi smatra kako čitanje kod djece potiče razvoj govora.

Ako kreiranje okoline u kojoj djeca odrastaju ovisi o percepciji roditelja o važnosti određene okoline te njezinim prednostima i nedostacima za dobrobit djeteta, vrlo je važno ispitati tu percepciju, jer nam dobivene spoznaje omogućuju identificiranje potencijalnih zapreka za jačanje utjecaja određene okoline u skladu s preporukama stručnjaka.

Cilj ovog rada jest istražiti percepciju roditelja djece u srednjem djetinjstvu o važnosti te prednostima i nedostacima upotrebe digitalne tehnologije (DT), bavljenja fizičkom aktivnošću te literarnog okruženja za dobrobit djece, kao i percepciju razlika u roditeljstvu nekada i danas. U skladu s ciljem postavljena su sljedeća pitanja:

1. Kakva je roditeljska percepcija važnosti pojedine okoline za dobrobit djeteta?
2. Koje su, prema mišljenju roditelja, prednosti, a koji nedostaci pojedine okoline za dobrobit djeteta?
3. Kakva je percepcija razlika u roditeljstvu danas i nekada?

METODA

Uzorak

U istraživanju je sudjelovalo 40 roditelja djece od 6 do 10 godina (25 majki i 15 očeva). Većina sudionika imala je više od jednog djeteta u navedenom dobnom rasponu. Dob sudionika kretala se od 37 do 50 godina ($M = 41,4$, $SD = 3,378$), a većinom su visoke stručne spreme. Velika većina sudionika živi u većim gradovima (Zagreb i Osijek), ali u istraživanje su se uključili i sudionici iz Rijeke (1) te Rovinja (2).

Postupak

Istraživanje je provedeno u sklopu projekta "Utjecaj okoline na razvoj djeteta: povezanost upotrebe digitalne tehnologije, obiteljskog literarnog okruženja te fizičke aktivnosti s dobrobiti djeteta u ranoj školskoj dobi – DigiLitA". Nakon što je Etičko povjerenstvo Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu odobrilo provedbu istraživanja, poziv za sudjelovanje u fokusnim grupama objavljen je na mrežnim stranicama projekta, kao i na društvenim mrežama. Poziv je poslan i roditeljima iz osnovnih škola koje surađuju na projektu. Nakon što se prijavio određeni broj zainteresiranih sudionika, daljnji postupak regrutacije išao je metodom snježne grude. Nakon kontaktiranja sudionika svima je elektroničkom poštom poslana suglasnost za sudjelovanje, koju su potpisanu vratili istraživačima, a prikupljeni su i osnovni socio-demografski podaci (dob, spol, stručna sprema i dob djece) te okvirno vrijeme koje im odgovara za održavanje fokus-grupe. Sudionici su raspoređeni u skupine od najčešće 5 sudionika te im je na adresu elektroničke pošte, ali i broj mobitela, dan prije fokus-grupe poslan podsjetnik, a zatim i poveznica za Zoom sastanak. U dogovoreno vrijeme putem poveznice uključili su se u grupni razgovor s moderatorom. Nakon kratkoga predstavljanja sudionika te objašnjenja teme istraživanja, sudionici su opisivali iskustva s vlastitom djecom kada je riječ o upotrebi DT-a, bavljenu fizičkom aktivnošću i njegovanju literarnog okruženja, na poticaj moderatora iznosili su pozitivna i negativna iskustva i razmišljanja o svakoj okolini, prirodno se nadovezivali jedni drugima na iznesene argumente, bilo da su se s njima slagali ili ne, te su razgovor završili iznošenjem razmišljanja o razlikama u roditeljstvu nekada i danas. Svaki razgovor trajao je oko 1 sat. Svi su sudionici nagrađeni za sudjelovanje poklon-bonom od 10 Eura, koji im je poslan poštom na kućnu adresu. Snimke razgovora naknadno su transkribirane, pri čemu su uklonjeni svi podaci o identitetu sudionika.

Analiza

Dva procjenjivača pročitala su sve transkripte i analizirala ih po principu tematske analize (Braun i Clarke, 2006). Prvi korak ove analize bio je upoznavanje s materijalom koji se analizira, a

podrazumijeva čitanje transkripata te kreiranje bilješki i označavanje izjava koje odgovaraju na pojedina istraživačka pitanja. Postotak slaganja među procjenjivačima u ovom koraku iznosi 85 %. U drugom koraku kreirani su kodovi koji odgovaraju konkretnim idejama koje se prepoznaju u transkriptima, a ti su kodovi zatim, u trećem koraku, grupirani u određene teme. U četvrtom je koraku dodatno provjeravana podudarnost tema i sadržaja koji obuhvaćaju, odnosno kodova, a u sljedećem koraku temama su dodijeljeni nazivi koji zapravo zbrajaju i naglašavaju specifičnost svake teme. Naposljetku, šesti je korak iznošenje rezultata, prije svega kroz teme, te u konkretnoj analizi i kroz podteme. Sve nedoumice riješene su raspravom između dvaju procjenjivača.

REZULTATI

Analiza odgovora sudionika u fokus-grupama, u skladu s postavljenim istraživačkim pitanjima, upućuje na postojanje 6 glavnih tema: važnost svake okoline, individualne razlike u interesu djece za pojedine aktivnosti, utjecaj digitalne tehnologije, literarnog okruženja i fizičke aktivnosti na dobrobit djece te naposljetku tema razlika u roditeljstvu nekada i danas. Nadalje, neke od tema imaju i podteme, koje se u pravilu odnose na perspektivu iz koje sudionici iznose određene prednosti i nedostatke, naime čine li to iz vlastite perspektive roditelja ili iz perspektive svoje djece. Naposljetku, neke teme imaju podtemu pozitivnih i negativnih vrijednosti, dok tema razlika u roditeljstvu nekada i sada ima dvije podteme koje se odnose na iznesene sličnosti te iznesene razlike (Tablica 1).

U daljnjem prikazu rezultata detaljnije ćemo opisati teme, podteme te kodove, a iznesene rezultate potkrijepit ćemo i citatima iz transkripata.

● TABLICA 1

Teme, podteme i kodovi na temelju tematske analize transkripata fokus-grupa

Teme	Podteme	Kodovi
Važnost svake okoline		<ul style="list-style-type: none"> Sve su tri skupine okolinskih utjecaja važne i trebaju biti zastupljene u životu djece Djeca moraju rabiti digitalnu tehnologiju zbog učenja, rada u budućnosti i socijalizacije Upotreba digitalne tehnologije pomaže razvoju digitalnih vještina i digitalne pismenosti
Individualne razlike u interesu djece		<ul style="list-style-type: none"> Individualni interes za digitalnu tehnologiju, fizičku aktivnost i čitanje
Digitalna tehnologija	Pozitivno	<ul style="list-style-type: none"> Olakšava život kroz dostupnost informacijama, ali i za zabavu i komunikaciju Olakšava učenje stranoga jezika, ali i učenje općenito Pomaže razvoju kreativnosti Razvija logičko razmišljanje Izvor zabave Pomaže razvoj zdravih navika – npr. bolje pranje zuba uz aplikaciju

(Nastavak)

Teme	Podteme	Kodovi
	Negativno	<ul style="list-style-type: none"> • Negativan utjecaj agresivnoga sadržaja i reklama, razvoj konzumerizma • Razvoj ovisnosti i razdražljivost ili uznemirenost djeteta nakon upotrebe uređaja • Kognitivni ishodi: negativan utjecaj na pažnju i koncentraciju • Zdravlje: negativan utjecaj ekrana na kvalitetu spavanja, vid, motoriku • Ličnost: razvoj površnosti • Nemogućnost da procijene istinitost izvora informacija • Socijalne posljedice: promjene u komunikaciji, vršnjačko nasilje u digitalnom okruženju, izolacija djece koja nemaju uređaje, razvoj "čudnog TikTok" vokabulara • Obiteljske posljedice: napetosti i svađe u obitelji uslijed dogovora oko upotrebe
Fizička aktivnost	Pozitivno za fizičku aktivnost općenito	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca "isprazne baterije" i bolje spavaju • Razvoj mozga, koordinacije, motorike • Zadovoljniji sobom
	Pozitivno za organizirane sportske aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijaju mentalnu snagu za nošenje s neuspjehom, disciplinu i strpljenje • Razvijaju otpornost prema negativnim utjecajima vršnjačkih skupina
	Nedostaci organiziranih sportskih aktivnosti iz perspektive roditelja	<ul style="list-style-type: none"> • Fiksni termini treninga kojih se ponekad teško pridržavati • Ljeti je teže djecu mlađe dobi motivirati da ostave igru na otvorenom i idu na trening • Vremenski zahtjevi treninga – ostaje malo slobodnoga vremena • Mogućnost ozljeda • Loš odnos trenera
Literarno okruženje	Pozitivno	<ul style="list-style-type: none"> • Veći rječnik djeteta • Razvoj mašte i empatije • Razvoj pamćenja i usvajanje novih informacija • Razvoj emocionalne inteligencije • Razvoj opće kulture • Kvalitetno obiteljsko vrijeme
Roditeljstvo danas i nekad/ Vlastita iskustva	Razlike	<ul style="list-style-type: none"> • Djeca danas imaju više aktivnosti nego nekada • Djeca su se nekad sama igrala vani, a sada su uvijek roditelji uz njih • Nekada je bila manje izražena roditeljska uključenost (npr. u organizacije druženja, proslave rođendana i sl.)
	Sličnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Roditeljsko nerazumijevanje dječje upotrebe uređaja digitalne tehnologije

VAŽNOST POJEDINE OKOLINE I VLASTITI INTERES DJETETA

Kada govore o važnosti pojedine okoline, sudionici se u pravilu slažu kako je svaka od tri okoline važna te kako svaka okolina ima svojih prednosti za dijete.

"Pa po meni nema nešto što je manje ili više važno. Sve je važno. Ne možemo izmaknuti prirodu jer nam je neophodna, ne možemo izmaknuti ekran, jer nas svuda ekrani okružuju, ne možemo maknuti okolinu jer smo socijalna bića."

Sudionici često ističu kako je upotreba digitalne tehnologije (DT) neizostavan dio suvremenoga života te kako je važno da se djeca nauče služiti digitalnim uređajima, ali i da se nauče snalaziti u svijetu u kojem se mnoge aktivnosti odvijaju uz pomoć DT-a. To uključuje i procese akademskog učenja, pri čemu djeca lakše uče uz pomoć određenih digitalnih alata i aplikacija, ali i učenje komunikacije s vršnjacima u virtualnom svijetu. U tom kontekstu, sudionici navode kako je važno naučiti djecu kako pravilno komunicirati u online svijetu, ali i zaštititi se od potencijalno rizičnih situacija – poput isključivanja iz društva ili elektroničkoga nasilja.

"Mislim da je to jedan novi medij kojim djeca jednostavno trebaju ovladati".

Također, sudionici ističu važnost bavljenja fizičkom aktivnošću, pri čemu povremeno ističu i vlastiti interes za slične aktivnosti.

"Za mene, koji imam nekakav sportski background, sjajno jer smatram da je velika vrijednost za vrijeme odrastanja biti dio još nekakvoga plemena mimo obitelji i škole kao takve."

Naposljetku, sudionici su suglasni oko važnosti čitanja i njegova literarnog okruženja za dječju dobrobit.

"Kako radim i u školi, vidi se kada su djeca okružena knjigama, koliko im je lakše već u prvom razredu to početno savladavanje čitanja. Nego djeca koja su rijetko u kontaktu s knjigama."

Također, u razgovoru o svakoj pojedinoj okolini, sudionici navode kako puno aktivnosti ovisi o individualnom interesu djeteta. To je prije svega primjetno u razgovoru o važnosti digitalne tehnologije za dobrobit djece. Dok neka djeca pokazuju veći interes prema DT-u općenito, druga se više usmjeravaju prema nekim drugačijim aktivnostima.

"Ovaj stariji sin, njega nikad nije nešto pretjerano zanimao mobitel, znao je on to uzeti, ali može ga i hladno ostaviti. Dok ovaj mlađi, on kao da se rodio s mobitelom, on i dok je bio mali, pa mu nekad pustiš nešto, znači ... taj bi uvijek mogao biti na mobitelu."

U pogledu bavljenja sportom, roditelji ističu kako ponekad njihova želja da se dijete bavi nekim sportom nije popra-

ćena istim interesom djeteta, što dovodi do poteškoća i na-
posljetku do odustajanja, odnosno kako je ponekad potrebno
određeno vrijeme da dijete pronade sport koji mu odgovara.

"Znači, mi njega jesmo upisali na gimnastiku, isto kad
je imao 3 godine, on je to odrađivao, ali to je, recimo,
bilo, svaki odlazak na gimnastiku je bio pothvat od
strane roditelja, on bi najčešće otišao i on bi to odra-
dio, ali je bilo relativno mučenje."

Sudionici spominju i razlike u interesu za čitanje, odnosno
slušanje priča, pa tako neki roditelji navode kako njihova dje-
ca sama traže da im se čita, da se posuđuju knjige i kasnije
sama rado čitaju, dok drugi navode kako unatoč njihovu tru-
du kao roditelja djeca ne pokazuju interes za čitanje.

"... znači, ja sam svoje dijete navikla, čitamo mu pri-
ču svaku večer prije spavanja. Sad je malo veći pa OK,
to sad možda malo rjeđe. Ali ja sam očekivala da ću
na taj način postići da dijete samo zavoli čitati. Me-
đutim, nakon godina čitanja to se dogodilo nije ..."

Roditeljska percepcija utjecaja digitalne tehnologije (DT) na dobrobit djece

Sudionici prepoznaju različite pozitivne strane digitalne teh-
nologije. Jedna od prednosti koja se najčešće spominje jest mo-
gućnost DT-a da olakša život, prije svega uz dostupnost infor-
macija i jednostavnost komunikacije, a služi i kao odlično sred-
stvo za zabavu. Nadalje, sudionici navode vrijednost DT-a u
učenju stranoga jezika – što kroz aplikacije za učenje stranih
jezika, što za spontano učenje do kojeg dolazi posredno pu-
tem sadržaja koji djeca konzumiraju na stranom jeziku.

"I voli sad igrati Play Station, igra vrlo zanimljive igre.
I ako imamo jedan benefit iz toga, a to je da dijete
koje ide u drugi razred govori engleski na razini me-
ne, koji sam vjerojatno tako govorio engleski u 7. ili
8., možda čak u srednjoj."

Sudionici često ističu kako određeni sadržaj koji djeca kon-
zumiraju putem DT-a pomaže u razvoju njihove kreativnosti,
ali i razvoju logičkog razmišljanja.

"Mislim da konkretno Minecraft vrlo potiče tu neku
kreativnost, to je kao lego kockice, samo na kompu-
teru."

Naposljetku, neki roditelji prepoznaju pozitivan utjecaj
tehnologije na razvoj zdravih navika – npr. bolje pranje zuba
uz aplikaciju, praćenje razine šećera u krvi pomoću senzora
na mobitelu i sl.

Očekivano, roditelji djece u srednjem djetinjstvu iznose i niz *zabrinutosti oko dječje upotrebe uređaja digitalne tehnologije te navode brojne nedostatke takve uporabe*. Prije svega, sudionici razlikuju pozitivan i negativan sadržaj koji djeca konzumiraju uz pomoć DT-a. U tom kontekstu iskazuju zabrinutost zbog agresivnih igara, ali i komunikacije s vršnjacima koja se odvija u virtualnom svijetu te negativnog utjecaja reklama na razvoj konzumerizma. U budućnosti ih brine potencijalni negativni utjecaj društvenih mreža na sliku o vlastitu tijelu kod djevojaka.

"U principu, ja mislim da sam ekran po sebi nije problematičan, pitanje je šta sadržaji nose."

Digitalna platforma koja je izazvala najviše komentara sudionika – i pozitivnih, i negativnih – jest YouTube. Roditelji prepoznaju pozitivnu vrijednost nekih vrsti videa, npr. kada djeca uz njihovu pomoć uče izrađivati nakit ili neke druge predmete te razvijaju kreativnost, ili primjerice uče plesne korake. Međutim, znatno češće iznose kako su zabrinuti zbog sadržaja koji u pravilu nemaju neku vrijednosnu komponentu, nego su po mišljenju roditelja jednostavno "gluposti", npr. videa u kojima djeca otvaraju poklone, slažu igračke i sl. Druga digitalna platforma oko koje su sudionici često izražavali zabrinutost jest Tik Tok, no to je za dio sudionika više hipotetska nego stvarna zabrinutost vezano uz djecu u srednjem djetinjstvu, jer prema riječima tih istih roditelja, njihova djeca u pravilu ne rabe navedenu društvenu mrežu.

"A prije, dok je bio manji, nije to mogao i onda me je smetalo da gleda one YT videe, to su samo kratki filmići i to me je užasno živciralo."

Znatan dio roditelja izražava zabrinutost zbog potencijalnog razvoja ovisnosti o DT-u, o čemu naslućuju na temelju dječjih reakcija tijekom i nakon upotrebe DT-a. Roditelji opisuju kako djeca često izgube osjećaj za vrijeme, kako ne odgovaraju na pitanja i podražaje iz okoline dok rabe uređaje te kako se nakon prestanka njihove upotrebe ponašaju "nervozno", "razdražljivo" ili "kao zombiji".

"Nesvjesnost svijeta oko sebe u tom trenutku. Mislim da je to najgore, ne čujem, ne vidim, zablejao sam se, to mi je baš totalno negativno."

Nadalje, sudionici spominju negativan utjecaj upotrebe DT-a na kognitivne ishode, prije svega na pažnju i koncentraciju.

"Da, nemaju ni pažnju, ne pogledaju cijeli video i pažnja im je raspršena i to je baš zbog toga jer stalno to vrte, vrte te neke kratke ..."

U pogledu zdravlja, sudionici navode negativan utjecaj upotrebe uređaja prije spavanja na kvalitetu sna, ali i na kvalitetu vida te naposljetku na motoriku.

"Mislim da je izuzetno važan razvoj te motorike na bilo koji način, što oni prvenstveno, recimo, mobitelima ne razvijaju. Svi znaju skrolati, a ne znaju se potpisati ili nacrtati trodimenzionalni predmet, lik ..."

U pogledu osobina ličnosti, sudionici spominju razvoj površnosti kod djece, kao negativnu posljedicu upotrebe DT-a.

"Kad im se nešto ne sviđa na TikToku, oni samo skrolaju dalje i oni misle da je tako i u životu, ako im se nešto ne sviđa, samo zaobiđi. Uopće se s preprekom teško nose. Ali ovo je teško, pa šta ja to moram ... oni to samo zaobilaze, samo skrolaju dalje, kao na ekranu."

Poseban skup kodova koje su procjenitelji analizirali možemo grupirati u podtemu socijalnih posljedica upotrebe DT-a, kod djece u srednjem djetinjstvu. To se prije svega odnosi na promjene u komunikaciji koje roditelji uočavaju kada djeca počnu rabiti DT. Ono što roditelje zabrinjava jest nejasna granica između stvarne i online komunikacije, kao i upotreba riječi koje sami ne razumiju i opisuju kao "čudni TikTok vokabular", ali i strah od vršnjačkoga nasilja u grupama s vršnjacima te potencijalna izolacija djece iz društva ako nemaju uređaj ili ne poznaju neki digitalni sadržaj. Roditelji čija djeca još ne posjeduju svoj pametni telefon sa strepnjom spominju da će i njihova djeca jednom imati svoj uređaj i sudjelovati u online komunikaciji s vršnjacima i iskazuju zabrinutost oko toga kako će takva komunikacija utjecati na njihovo dijete.

"Oni zapravo miješaju digitaliju i usmenu komunikaciju, oni zapravo igraju neku igricu, zajedno u autu i cijelo vrijeme pričaju ..."

Također važna podtema koju smo identificirali u razgovorima odnosi se na negativne posljedice upotrebe uređaja digitalne tehnologije na obiteljske odnose. To se prije svega odnosi na napetosti i svađe tijekom pregovora oko upotrebe uređaja između roditelja i djece.

"Znači, sišla sam s uma zbog malog i stavljam stalno, pa se naljutim, pa se odljutim, pa skidam minute, pa blokade, pa kazne."

Roditeljska percepcija utjecaja bavljenja fizičkom aktivnošću na dobrobit djece

Govoreći o važnosti bavljenja fizičkom aktivnošću za dobrobit djece, sudionici u određenoj mjeri razlikuju općenito bavljenje fizičkom aktivnošću u smislu kretanja ili bavljenja raz-

nim sportskim aktivnostima u slobodno vrijeme te pohađanje organiziranih sportskih aktivnosti na koje mogu upisati djecu.

I jedna i druga kategorija aktivnosti po mišljenju roditelja imaju pozitivan utjecaj na djecu jer im pomaže da izbace višak energije, odnosno kako to roditelji često kažu, da "isprazne baterije" i bolje spavaju. Nadalje, fizičko kretanje, smatraju sudionici, pomaže u razvoju mozga, koordinacije te općenito razvoju motorike, a pridonosi i osobnom zadovoljstvu u smislu da su djeca zadovoljnija i raspoloženija nakon fizičkoga kretanja.

"Pozitivno vidim da su oni puni energije i to im isprazni malo te baterije pa onda to hrvanje bude malo manje grubo kod kuće i zaspaju bolje navečer, kad taj dan imaju trening, jer nisu kod kuće. I zadovoljniji su, zadovoljniji su sa sobom."

Osim navedenih pozitivnih utjecaja, prema mišljenju roditelja postoje i dodatni pozitivni efekti sudjelovanja djeteta u organiziranim sportskim aktivnostima. Primjerice, zbog svoje strukture u organizaciji treninga, a ponekad i natjecanja, kao i zbog nadzora i usmjeravanja trenera, takve aktivnosti pomažu djeci da razvijaju mentalnu snagu za nošenje s neuspjehom, razvijaju disciplinu i strpljenje te otpornost prema negativnim utjecajima vršnjačkih skupina, jer pomiču fokus na vlastite treninge, napredak, rezultate i sl.

"Veliki su benefiti toga, ne samo za motorički i fizički razvoj, nego da se uče ponašati u grupi, da postoje neki drugi autoriteti, da se uče u organiziranim nekim aktivnostima. Čak i kod individualnih sportova, u toj dobi moraš surađivati s drugima. Tako da je to cijeli spektar *life skillsa* koje oni dobivaju uključivanjem u takve aktivnosti."

Sudionici također prepoznaju određene poteškoće s kojima se susreću u slučaju da djeca sudjeluju u takvim organiziranim sportskim aktivnostima, koje se uglavnom odnose na organizaciju obiteljskoga života. Primjerice, ponekad je teško pridržavati se fiksnih termina treninga te je potrebno dogovoriti kako će dijete stići na trening i tko će ga dovesti s treninga kući. Također, dok su zimi takvi treninzi koji se često održavaju u dvoranama nešto što djeci omogućuje fizičku aktivnost i u slučaju lošega vremena, ljeti je djeci ponekad zanimljivije provesti vrijeme u slobodnoj igri na otvorenom, umjesto na treningu u dvorani. Naposljetku, organizirani treninzi mogu imati zahtjevne rasporede koji djeci i obitelji ostavljaju malo slobodnoga vremena za zajedničko opuštanje. Spomenuta je i mogućnost ozljeda kod profesionalnijega bavljenja sportom.

"... iako on voli penjanje i želi ići na te treninge, kad se događaju situacije da se, možda, preklapa mogućnost igre vani s drugom djecom, zna se desiti da radije to bira u odnosu na trening. Ono što ja vidim kao njegov interes je da to dulje traje, igra je slobodnija, jer ipak on na tom treningu ima određene obrasce ponašanja koje mora pratiti, mora poštivati što trener kaže, ne može raditi što hoće. Dok, kad je u slobodnoj igri, manje-više radi što želi u tom trenutku."

Naposlijetku, sudionici spominju i poteškoće na koje dijete može naići ako treninge vode osobe koje nemaju odgovarajući pedagoški pristup nužan za rad s djecom.

"Mali je trenirao još i nogomet, ali je bio loš trener, pa je odustao."

Roditeljska percepcija utjecaja literarnog okruženja na dobrobit djece

Okolina za koju su se svi sudionici složili da je važna i da isključivo pozitivno utječe na djecu jest literarno okruženje. Ono što sudionici izdvajaju kao pozitivan utjecaj čitanja djece i kasnije dječjega čitanja jest bogatiji djetetov rječnik, razvoj mašte i empatije, razvoj pamćenja, usvajanje novih informacija, razvoj emocionalne inteligencije – vještine nošenja s vlastitim emocijama. Sudionici prepoznaju i kako zajedničko čitanje, posjeti kazalištu ili knjižnici pružaju mogućnost za kvalitetno obiteljsko vrijeme, ali i razvoj opće kulture.

"Razvijaju zdravu empatiju koja je čvrsta, snažna, dobronamjerna. I mislim da su tu knjige i čitanje snažno doprinijeli tome, uz to dobivanje informacija, razvoj mašte."

Roditeljska percepcija razlika u roditeljstvu nekad i danas

U razgovoru o razlikama u roditeljstvu nekad i danas, sudionici govore o tome kako vide da su njihovi roditelji funkcionirali kada su oni sami bili djeca te što je sada kada su sami roditelji drugačije. U tom pogledu primjećuju kako djeca danas imaju u pravilu više aktivnosti nego što je to bilo uobičajeno kada su oni sami bili djeca. Navode i kako su se oni kao djeca, u razdoblju srednjega djetinjstva, često sami igrali vani, bez nadzora roditelja, te kako je to sada vrlo neuobičajeno. U vezi s tim zapažanjem sudionici ističu kako je danas znatno izraženija roditeljska uključenost u razne aspekte dječjega života, primjerice od organizacije rođendana, grupnih druženja, vođenja na aktivnosti do njihove uključenosti u to da zabavljaju djecu kada bi se djeca u pravilu mogla igrati i sama.

"Jer kažem, nas nije nitko, nije da nisu roditelji marili, naravno da jesu, ali to je bilo 'idite se igrati, vratite se kući kad se upale lampe' i to je to. Mi smo to radili, i koliko god su se možda oni brinuli, dopuštali su nam to i mislim da smo dosta dobro se snašli i razvili se u tome. Ne znam, morali smo, bili smo prepušteni sami sebi. Roditelji možda sada dosta griješe u tome da previše štite djecu: nemoj ići na ovo, popeo si se na klu pu – mogao bi pasti."

Naposljetku, sudionici spominju i kako danas roditelji mogu rabiti uređaje digitalne tehnologije kao dadilje za djecu, što je nešto što u pravilu smatraju negativnim trendom.

"I mislim da jako puno roditelja ide linijom manjeg otpora, samo tutnu taj mobitel da dobiju svoje neko vrijeme."

Kao sličnost u roditeljstvu nekada i sada, neki sudionici navode *digitalni jaz* (engl. *digital divide*) koji je postojao između njihovih roditelja i njih kao djece, a postoji, iako na drugačiji način, i danas između njih i njihove djece. Naime, sudionici iznose primjer da su sami rabili uređaje digitalne tehnologije u djetinjstvu na način koji je njihovim roditeljima bio nerazumljiv.

"Sad kad ste to rekli, razmišljam, možda smo mi ponekad prekritični prema tom sad, u smislu da ono ne razmišljamo da smo i mi nekad isto nešto. Ja se točno sjećam ljeta kad sam dobila gameboy i da su mi roditelji rekli da ću nabiti žuljeve na palčevima jer se nisam odvajala. Znači, živjela sam, spavala, jela, išla na plažu s tim gameboyem, ali prošlo me je. Dakle, imali smo i mi isto stvari gdje smo se malo navukli."

RASPRAVA

Važnost pojedine okoline

Rezultati provedenog istraživanja o roditeljskoj percepciji važnosti različitih okolina za dobrobit djeteta pokazuju kako se sudionici slažu da su sve tri vrste okolinskih utjecaja važne za dobrobit djeteta, odnosno da svaka od tih okolina ima neke pozitivne utjecaje na dobrobit djeteta. Sudionici često ističu važnost individualnog interesa pojedinoga djeteta za uključivanje u različite aktivnosti. Prema Bronfenbrennerovoj ekološkoj teoriji razvoja, dijete se nalazi u središtu sustava dok se oko njega šire slojevi okoline. Ona okolina koja je bliže djetetu ima izraženiji utjecaj na dijete. Međutim, važan aspekt ove teorije jest i interakcija djeteta s okolinom, pri čemu dijete utječe na okolinu, jednako kao i okolina na dijete (Bronfenbrenner i Ce-

ci, 1994). Upravo naznake takve interakcije možemo iščitati iz rezultata provedenog istraživanja. Naime, sudionici često govore o individualnom interesu djeteta kao važnom elementu u odabiru određenih aktivnosti, ali isto tako i u intenzitetu bavljenja tim aktivnostima. To nam pokazuje da postoji interakcija – okolina može imati određeni utjecaj ako i dijete pozitivno reagira na tu okolinu. Sudionici često navode interes djeteta u kontekstu toga da dijete uživa u nekoj aktivnosti koju su roditelji prije toga ponudili, a stječe se dojam da ponuđene aktivnosti u značajnoj mjeri proizlaze iz osobnih interesa roditelja. Istraživanja pokazuju kako kroz obitelj i zajednicu te odnos sa skrbnikom kao modelom ponašanja unutar te zajednice djeca usvajaju vrijednost pismenosti (Strommen i Mates, 2004; Wiseman, 2011). Isto tako, iako sudionici zaključuju kako su sve tri okoline važne za dijete te kako svaka ima svoje značenje, iz njihovih se odgovora vidi kako uglavnom bezrezervno potiču djecu na bavljenje fizičkom aktivnošću i na njegovanje čitalačkih aktivnosti, dok je kod DT-a ponekad prisutna određena suzdržanost. Naime, u slučaju DT-a, roditelji unatoč pozitivnim stavovima često spominju riječi "kontrola" ili "ograničenje", čime pokazuju da u određenoj mjeri čuvaju djecu od te vrste okoline. Dias i sur. (2016) također su otkrili kako roditelji mlađe djece često imaju ulogu "čuvara ulaza" (eng. *gatekeeper*) u vezi s dječjom upotrebom DT-a, odnosno često nastoje kontrolirati i nadzirati dječju upotrebu takvih uređaja. Roditeljska percepcija i stavovi prema DT-u imaju ključnu ulogu kada su u pitanju dječje interakcije s DT-om, a u konačnici i njihova digitalna pismenost (Dias i sur., 2016; Plowman i sur., 2008).

Prednosti i nedostaci svake okoline za dobrobit djeteta

Kao pozitivne aspekte dječje uporabe DT-a sudionici prepoznaju veću dostupnost informacija, lakši proces učenja, razvoj kreativnosti i logičkog razmišljanja. Slične spoznaje dobivene su i u ranijim kvalitativnom istraživanjima u Republici Hrvatskoj, s roditeljima mlađe djece (Kotrla Topić i sur., 2019a; Mikelić Preradović i sur., 2016). Prema nekim autorima, pozitivni stavovi roditelja prema integraciji DT-a u obrazovni proces dobar su temelj za proces dječjeg učenja uz tehnologiju, koji se odvija upravo u obiteljskom okruženju (Kong i Li, 2009). Međutim, dok novija istraživanja stalno upozoravaju na zabrinjavajući trend porasta upotrebe DT-a među djecom (Ofcom, 2023), i dalje izostaje konsenzus oko povezanosti DT-a i drugih indikatora dobrobiti djece. Primjerice, dok neka istraživanja upućuju na pozitivnu povezanost upotrebe DT-a s razvojem predčitalačkih vještina i pismenosti (Castles i sur., 2013; Flewitt i sur., 2014), druga istraživanja upućuju na negativnu povezanost (Kotrla Topić i sur., 2020).

Od negativnih posljedica upotrebe DT-a, sudionici navode negativan utjecaj agresivnoga sadržaja i reklama, razvoj konzumerizma, razvoj ovisnosti i razdražljivost ili uznemirenost djeteta nakon upotrebe uređaja te druge negativne posljedice u pogledu ličnosti, zdravlja, socijalnih te obiteljskih odnosa. Dok su neki od ovih aspekata otkriveni i u ranijim istraživanjima, poglavito zabrinutost u pogledu razvoja ovisnosti i negativnog utjecaja određenoga sadržaja (Kotrla Topić i sur., 2019a), neki aspekti, konkretno zabrinutost u pogledu razvoja konzumerizma i negativnog utjecaja reklama, prvi su put prepoznati. Ovakva zabrinutost, nažalost, ima i znanstveno potkrepljenje, jer istraživanja pokazuju kako kod adolescenata materijalizam postaje sve izraženija ideologija te je često negativno povezan s njihovom dobrobiti (Moldes i Ku, 2020). Slično je i s ostalim negativnim stranama upotrebe DT-a, o kojima sudionici izvještavaju zabrinutost. Primjerice, više upotrebe DT-a u srednjem djetinjstvu povezuje se s pojavom pretilosti, poteškoća u spavanju i depresije (Strasburger i sur., 2010), lošijim procjenama zdravlja djece (Perković Kovačević i sur., 2019) te lošijom samoregulacijom ponašanja (Munzer i sur., 2018). Istraživanja pokazuju i kako postoji negativna povezanost između upotrebe mobitela i grafomotoričkih vještina djece predškolske dobi (Kotrla Topić i sur., 2019b), što može dovesti do slabijeg akademskog uspjeha, pa time negativno utjecati na dobrobit djece. Nadalje, sudionici jasno komentiraju negativan utjecaj upotrebe DT-a na socijalne i obiteljske odnose. Ovo je također aspekt koji nije jasno zabilježen u ranijim istraživanjima u Republici Hrvatskoj, vjerojatno zato što su se ta ranija istraživanja usmjeravala na mlađu djecu. Djeca u srednjem djetinjstvu po prvi put dobivaju svoj pametni telefon, odnosno uređaj digitalne tehnologije s kojim mogu komunicirati s vršnjacima u virtualnom svijetu (Rideout i sur., 2022, pa istraživanja pokazuju kako 44 % djece u SAD-u od 8 do 12 godina posjeduje svoj pametni telefon. Roditelje u provedenom istraživanju vrlo zabrinjava online komunikacija, odnosno mogućnost elektroničkoga nasilja. U tom kontekstu, pribojavaju se i posljedica za svoje dijete ako ono ne posjeduje uređaj te se nađe isključeno iz društva jer ne može sudjelovati u nekim dogovorima ili ne poznaje određena pravila ili sadržaj takve komunikacije. Ovi aspekti roditeljske zabrinutosti potvrđeni su i u ranijim istraživanjima, ali s adolescentima (George i Odgers, 2015).

Govoreći o prednostima dječjega bavljenja fizičkom aktivnošću sudionici navode brojne prednosti koje se vežu uz zdravlje, ali i socioemocionalni razvoj djeteta. Istraživanja pokazuju kako postoji izravna povezanost nezrelih motoričkih

vještina i obrazovnoga dostignuća te kako bavljenje sportom dovodi do poboljšanja izvršnih funkcija kod djece (Montalva-Valenzuela i sur., 2022). U pogledu socioemocionalnog razvoja, sudionici posebno naglašavaju prednosti u situacijama kada se dijete bavi nekim sportom, jer unatoč rekreativnoj razini, takve aktivnosti imaju jasnu strukturu i zahtijevaju od djeteta pridržavanje određenih pravila. Istraživanja pokazuju kako stavovi roditelja prema dječjoj tjelesnoj aktivnosti u određenoj mjeri oblikuju razinu djetetove aktivnosti te stavove djeteta prema tim aktivnostima (Hands i sur., 2002), ali i osnovne motoričke vještine kod djece od 4 do 6 godina (Cools i sur., 2011). Sudionici navode i neke nedostatke organiziranih sportskih aktivnosti, koji se u prvom redu odnose na poteškoće na koje nailaze u organizaciji dječjega sudjelovanja u njima. Primjerice, treninzi imaju fiksne termine kojih se treba pridržavati, a roditeljima je to ponekad teško organizirati. Ovo je važan nalaz jer nas izravno upućuje na područje u kojem je moguće kreirati intervencije kako bi se roditeljima olakšalo uključivanje djece u sportske aktivnosti.

Govoreći o utjecaju literarnog okruženja na dobrobit djece, svi se sudionici slažu da postoje brojne prednosti aktivnosti vezanih uz čitanje za djecu, poglavito u jačanju rječnika, razvoju mašte i empatije, razvoju pamćenja, sposobnosti učenja, ali i usvajanja novih informacija, razvoja emocionalne inteligencije te razvoja opće kulture. Sudionici često govore i o pozitivnom utjecaju zajedničkoga čitanja na obiteljske odnose, jer time jačaju povezanost s djecom i osjećaj bliskosti. U pogledu njegovanja obiteljskoga literarnog okruženja, istraživanja pokazuju pozitivan utjecaj literarnog okruženja na razvoj rječnika u srednjem djetinjstvu (McNally i sur., 2024), kao i pozitivnu povezanost s predčitalačkim i čitalačkim vještinama (Kotrla Topić i sur., 2020; Mol i Bus, 2011) te kasnijim akademskim uspjehom (Shahaeian i sur., 2018), koji je i važan prediktor dobrobiti i mentalnoga zdravlja djece. Neki aspekti literarnog okruženja povezani su i s kognitivnim razvojem djece (Kalb i Van Ours, 2013). Sudionici koji imaju djecu predškolske dobi uglavnom govore o tome kako oni čitaju djeci, dok kod spominjanja starije djece do izražaja dolazi više vlastiti interes za određene priče i knjige, koje djeca sama čitaju. Međutim, tu se javljaju i odgovori koji pokazuju da neka djeca manje čitaju samostalno nego dok im se čitalo, jer imaju drugih obaveza, drugih aktivnosti, a i nisu uvijek zainteresirani za čitanje. U pogledu ranijih nalaza, istraživanje organizacija Scholastic i Yankelovich (2008) pokazalo je kako roditelji često čitaju djeci dok su mala, ali kako rastu, tako i roditelji sve rjeđe čitaju.

Percepcija roditeljstva nekad i danas

Naposljetku, u razgovoru o roditeljstvu nekada i danas, sudionici upozoravaju na to kako djeca danas imaju više roditeljskoga nadzora i uključenosti nego nekada. Istraživanja iz zapadnih zemalja pokazuju kako je u posljednjih pola stoljeća došlo do vrlo velikih promjena u obiteljskom životu – stope nataliteta u mnogim zemljama padaju, dok stope razvoda i jednoroditeljskih obitelji rastu, što dovodi do znatno veće raznolikosti obiteljske strukture i organizacije svakodnevnoga života (OECD, 2011). Jedan od prevladavajućih trendova u roditeljstvu jest i prevelika uključenost roditelja u živote djece (Nomaguchi i Milkie, 2020). Uz to, u modernim društvima sve je rašireniji i trend svojevrsnog udaljavanja obitelji od šire obitelji i smanjenja dubljih veza sa susjedstvom, što dovodi do slabljenja "sigurnosne mreže" za mnoge obitelji i toga da roditelji sami preuzimaju punu odgovornost za dječju dobrobit, bez mogućnosti da se oslone na širu obitelj, prijatelje i susjede kada je u pitanju nadzor, zaštita i odgoj djece (Pimentel, 2016). Sudionici u provedenom istraživanju spominju i utjecaj digitalne tehnologije na trendove u roditeljstvu. Istraživanja uistinu upozoravaju na postojanje trenda upotrebe DT-a u kontekstu čuvanja i umirivanja djece, odnosno kao "digitalnih dadilja". Osim toga istraživanja pokazuju kako roditelji strateški iskorištavaju djetetovu upotrebu DT-a u nedostatku vlastite roditeljske učinkovitosti te kako im je potrebna pomoć u nošenju s vlastitom roditeljskom anksioznošću kako bi dječju upotrebu tehnologije usmjerili u edukativno produktivnije aktivnosti (Chen i sur., 2020).

Iako cilj kvalitativnog istraživanja nije osigurati reprezentativnost uzorka, visok stupanj obrazovanja većine sudionika vjerojatno se može dovesti u vezu s iznesenim stavovima, odnosno postoji mogućnost da bi rezultati bili nešto drugačiji da su u većoj mjeri zastupljeni i sudionici nižega stupnja obrazovanja ili i iz ruralnih sredina. Stoga se ubuduće preporučuje neki od programa za kvalitativnu analizu podataka.

ZAKLJUČAK I PRAKTIČNE IMPLIKACIJE

Rezultati pokazuju kako se sudionici slažu da su sve tri vrste okolinskih utjecaja – digitalno i literarno okruženje te bavljenje fizičkom aktivnošću – važne za dobrobit djeteta, odnosno da svaka od tih okolina pozitivno utječe na dobrobit djeteta. Kada je u pitanju DT, sudionici navode i određene nedostatke, odnosno negativne posljedice upotrebe uređaja na dobrobit djece. Nadalje, navode i određene poteškoće s kojima se susreću u organiziranim sportskim aktivnostima. Kao razliku u vlastitu roditeljstvu, u odnosu na generacije svojih roditelja, ističu znatno veći nadzor nad djecom, primjerice: dok su djeca na

dječjem igralištu, kao i uključenost u organiziranje vremena te vođenje djece na razne aktivnosti.

Dobiveni uvid omogućuje nam da u daljnjim kvantitativnim studijama detaljnije istražimo zastupljenost pojedinih roditeljskih stavova. U pogledu praktičnih implikacija, omogućuje nam kreiranje intervencija s ciljem edukacije roditelja o pozitivnim aspektima pojedinih vrsta okoline za dobrobit djeteta, kao i mogućnost kreiranja intervencija za otklanjanje poteškoća na koje roditelji nailaze prilikom osiguravanja određenih okolinskih utjecaja za vlastitu djecu. Primjerice, to može biti veća dostupnost sportskih programa za djecu s fleksibilnijim terminima, edukacija roditelja o roditeljskoj medijaciji dječje upotrebe digitalne tehnologije, umrežavanje i edukacija roditelja djece slične dobi koja žive u istom susjedstvu primjerima dobre prakse kako bi se djeci omogućio samostalni boravak na otvorenome.

FINANCIRANJE

Ovo istraživanje provedeno je u sklopu projekta "Utjecaj okoline na razvoj djeteta: povezanost upotrebe digitalne tehnologije, obiteljskog literarnog okruženja te fizičke aktivnosti s dobrobiti djeteta u ranoj školskoj dobi – DigiLitA" koji financira Europska unija – NextGenerationEU (01/02-73/23-2519-5).

LITERATURA

Bešlić, A. (2018). *Utjecaj roditeljskog bavljenja sportom, njihovih znanja i stavova na tjelesne aktivnosti djece od 3 do 6,5 godina* (Diplomski rad). Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.

Braun, V. i Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Bronfenbrenner, U. i Ceci, S. J. (1994). Nature-nuture reconceptualized in developmental perspective: A bioecological model. *Psychological Review*, 101(4), 568–586. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.101.4.568>

Castles, A., McLean, G. M., Bavin, E., Bretherton, L., Carlin, J., Prior, M., Ukoumunne, O., Wake, M. i Reilly, S. (2013). Computer use and letter knowledge in pre-school children: A population-based study. *Journal of Pediatrics and Child Health*, 49(3), 193–198. <https://doi.org/10.1111/jpc.12126>

Chen, C., Chen, S., Wen, P. i Snow, C. E. (2020). Are screen devices soothing children or soothing parents? Investigating the relationships among children's exposure to different types of screen media, parental efficacy and home literacy practices. *Computers in Human Behavior*, 112, 106462. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106462>

Cools, W., De Martelaer, K., Samaey, C. i Andries, C. (2011). Fundamental movement skill performance of preschool children in relation to family context. *Journal of Sports Sciences*, 29(7), 649–660. <https://doi.org/10.1080/02640414.2010.551540>

Del Giudice, M. (2014), Middle childhood: An evolutionary-developmental synthesis. *Child Development Perspective*, 8(4), 193–200. <https://doi.org/10.1111/cdep.12084>

Dias, P., Brito, R., Ribbens, W., Daniela, L., Rubene, Z., Dreier, M., Gemo, M., Di Gioia, R. i Chaudron, S. (2016). The role of parents in the engagement of young children with digital technologies: Exploring tensions between rights of access and protection, from 'Gatekeepers' to 'Scaffolders'. *Global Studies of Childhood*, 6(4), 414–427. <https://doi.org/10.1177/2043610616676024>

Flewitt, R., Messer, D. i Kucirkova, N. (2014). New directions for early literacy in the digital age: The iPad. *Journal of Early Childhood Literacy*, 15(3), 289–310. <https://doi.org/10.1177/1468798414533560>

Genc, Z. (2014). Parents' perceptions about the mobile technology use of preschool aged children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 146, 55–60. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.08.086>

George, M. J. i Odgers, C. L. (2015). Seven fears and the science of how mobile technologies may be influencing adolescents in the digital age. *Perspectives on Psychological Science*, 10(6), 832–851. <https://doi.org/10.1177/1745691615596788>

Hands, B., Parker, H. i Larkin, D. (2002). *What do we really know about the constraints and enablers of physical activity levels in young children?* 23rd Biennial National/International Conference.

Kalb, Guyonne R. J. i van Ours, J. C. (2013). *Reading to young children: A head-start in life?* Melbourne Institute Working Paper No. 17/13. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2267171>

Kong, S. C. i Li, K. M. (2009). Collaboration between school and parents on fostering information literacy: Learning in the information society. *Computers and Education*, 52(2), 275–282. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2008.08.004>

Kotrla Topić, M., Perković Kovačević, M. i Duvnjak, I. (2019a). A two-point study of parental perception of digital technology in Croatian preschool children. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 55(2), 1–13. <https://doi.org/10.31299/hrri.55.2.1>

Kotrla Topić, M., Mihaljević, S. i Veić, V. (2019b) Engagement with digital media in home environment and school readiness in Croatian preschool children. U R. Brito i P. Dias (Ur.), *Crianças, famílias e tecnologias. Que desafios? Que caminhos?* (str. 66–80). Escola Superior de Educação do Instituto Politécnico de Lisboa.

Kotrla Topić, M., Šakić Velić, M. i Merkaš, M. (2020). Tablet and smartphone or a book: The Struggle between digital media and literacy environment in homes of Croatian preschool children and its effect on letter recognition. *Cyberpsychology Behavior and Social Networking*, 23(6), 412–417. <https://doi.org/10.1089/cyber.2019.0482>

McNally, S., Leech, K. A., Corriveau, K. H. i Daly, M. (2024). Indirect effects of early shared reading and access to books on reading vocabulary in middle childhood. *Scientific Studies of Reading*, 28(1), 42–59. <https://doi.org/10.1080/10888438.2023.2220846>

Mikelić Preradović, N., Lešin, G. i Šagud, M. (2016). Investigating parents' attitudes towards digital technology use in early childhood: A

case study from Croatia. *Informatics in Education*, 15(1), 127–146. <https://doi.org/10.15388/infedu.2016.07>

Mikić, M. i Matić, M. (2021). Stavovi roditelja o važnosti svakodnevne tjelesne aktivnosti te uvjetima i mogućnostima njihove provedbe u gradu Slavonskom Brodu. *Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu*, 12(1), 107–114.

Mišetić Marković, M. (2021). *Stavovi roditelja i odgojitelja o važnosti čitanja djece od najranije dobi* (Diplomski rad). Odjel za stručne studije Sveučilišta u Dubrovniku.

Mol, S. E. i Bus, A. G. (2011). To read or not to read: A meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological Bulletin*, 137(2), 267–296. <https://doi.org/10.1037/a0021890>

Moldes, O. i Ku, L. (2020). Materialistic cues make us miserable: A meta-analysis of the experimental evidence for the effects of materialism on individual and societal wellbeing. *Psychology & Marketing*, 37(10), 1396–1419. <https://doi.org/10.1002/mar.21387>

Montalva-Valenzuela, F., Andrades-Ramírez, O. i Castillo-Paredes, A. (2022). Effects of physical activity, exercise and sport on executive function in young people with attention deficit hyperactivity disorder: A systematic review. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 12(1), 61–76. <https://doi.org/10.3390/ejihpe12010006>

Munzer, T. G., Miller, A. L., Peterson, K. E., Brophy-Herb, H. E., Horodyski, M. A., Contreras, D., Sturza, J., Lumeng, J. i Radesky, J. (2018). Media exposure in low-income preschool-aged children is associated with multiple measures of self-regulatory behavior. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics: JDBP*, 39(4), 303–309. <https://doi.org/10.1097/DBP.0000000000000560>

Nomaguchi, K. i Milkie, M. A. (2020). Parenthood and well-being: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 198–223. <https://doi.org/10.1111/jomf.12646>

OECD (2011). *Doing better for families*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264098732-en>

Ofcom (2023). *Children and parents: Media use and attitudes report 2023*. https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0027/255852/childrens-media-use-and-attitudes-report-2023.pdf

Perković Kovačević, M., Kotrla Topić, M. i Šakić Velić, M. (2019). Digital media use in preschool children and its socio-emotional and health outcomes. U A. Petelin, M. Plevnik, U. Čeklić, B. Žvanut i P. Pucer (Ur.), *Health of children and adolescents. Proceedings* (str. 113–119). University of Primorska Press.

Pimentel, D. (2016). Protecting the free-range kid: Recalibrating parents' rights and the best interest of the child. *Cardozo Law Review*, 38(1), 1–57. https://digitalcommons.law.uidaho.edu/faculty_scholarship/11

Plowman, L., McPake, J. i Stephen, C. (2008). Just picking it up? Young children learning with technology at home. *Cambridge Journal of Education*, 38(3), 303–319. <https://doi.org/10.1080/03057640802287564>

Rideout, V., Peebles, A., Mann, S. i Robb, M. B. (2022). *Common sense census: Media use by tweens and teens, 2021*. Common Sense.

Scholastic i Yankelovich (2008). *Kids & family reading report: Reading in the 21st century: Turning the page with technology*.

Shahaeian, A., Wang, C., Tucker-Drob, E., Geiger, V., Bus, A. G. i Harrison, L. J. (2018). Early shared reading, socioeconomic status, and children's cognitive and school competencies: Six Years of longitudinal evidence. *Scientific Studies of Reading*, 22(6), 485–502. <https://doi.org/10.1080/10888438.2018.1482901>

Strasburger, V. C., Jordan, A. B. i Donnerstein, E. (2010). Health effects of media on children and adolescents. *Pediatrics*, 125(4), 756–767. <https://doi.org/10.1542/peds.2009-2563>

Strommen, L. T. i Mates, B. F. (2004). Learning to love reading: Interviews with older children and teens. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 48(3), 188–200. <https://doi.org/10.1598/JAAL.48.3.1>

Torppa, M., Vasalampi, K., Eklund, K. i Niemi, P. (2022). Long-term effects of the home literacy environment on reading development: Familial risk for dyslexia as a moderator. *Journal of Experimental Child Psychology*, 215, 105314. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2021.105314>

Voss, M. L., Claeson, M., Bremberg, S., Peterson, S. S., Alfvén, T. i Ndeezi, G. (2023). The missing middle of childhood. *Global Health Action*, 16(1). <https://doi.org/10.1080/16549716.2023.2242196>

Welk, G. J., Wood, K. i Morss, G. (2003). Parental influences on physical activity in children: An exploration of potential mechanisms. *Pediatric Exercise Science*, 15(1), 19–33. <https://doi.org/10.1123/pes.15.1.19>

Wiseman, A. (2011). Interactive read alouds: Teachers and students constructing knowledge and literacy together. *Early Childhood Education Journal*, 38(6), 431–438. <https://doi.org/10.1007/s10643-010-0426-9>

World Health Organization (WHO). (2020). *Background information. Health in the missing middle (5-9 years) and early adolescence and nutrition through the life cycle*. STAGE Working Group 3. Preuzeto 14. prosinca 2022. s https://www.who.int/docs/default-source/mca-documents/stage/2-nov-2020-meeting/stage-wg3-background-paper-oct28-2020.pdf?sfvrsn=edd4b6ad_2

Some Aspects of Middle Childhood in Croatia and Well-Being of Children from a Parental Perspective

Marina KOTRLA TOPIĆ

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

Marina PERKOVIĆ KOVAČEVIĆ

Clinical Hospital Centre Osijek, Department of Clinical Psychology,
Osijek, Croatia

Ana-Marija ČANGO, Tihana BRKLJAČIĆ, Lana LUČIĆ

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

This qualitative study aims to examine the perception of the importance, and positive and negative aspects of digital technology use, physical activity, and literacy environment for the well-being of children in middle childhood, as well as perceived differences in parenting between generations. The

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 34 (2025), BR. 1,
STR. 65-86

KOTRLA TOPIĆ, M. I SUR.:
NEKI ASPEKTI...

study included 40 parents (25 mothers and 15 fathers) in 9 online focus groups. The results show that participants agree on the positive influence of all three environments on child well-being. They also recognise some negative aspects of digital technology use and the difficulties they encounter in trying to ensure their children's participation in organised sports activities. As for differences in parenting between generations, they mention more supervision displayed by today's parents and greater involvement in leisure time organisation. The results enable future quantitative studies on the parental perception of environmental influences on children's well-being and the creation of interventions aimed at removing obstacles that prevent parents from engaging their children in certain activities.

Keywords: digital technology, physical activity, literacy environment, well-being, qualitative study, parenting

Međunarodna licenca / International License:
Imenovanje-Nekomercijalno / Attribution-NonCommercial